

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Постановка проблеми. Начально-виховний процес у вищому навчальному закладі має забезпечувати можливість здобуття особистістю знань, умінь та навичок з фаху, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку особи, підвищення освітньо-культурного рівня громадян. Сучасне суспільство вимагає підготовки фахівців, які не тільки володіють знаннями зі спеціальності, але й здатні орієнтуватися у виробничих ситуаціях, ділових контактах та в інших випадках, пов'язаних із здійсненням професійної діяльності. Комунікативні бар'єри, порушення процесів передавання або сприймання інформації можуть стати причиною зниження ефективності професійної діяльності. Використання професійного мовленнєвого етикету у процесі спілкування полегшує процеси передачі, аналізу та сприйняття інформації. Широкі можливості для формування професійного мовленнєвого етикету надає дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Визначенню дефініції мовленнєвого етикету, його функцій, ситуацій використання етикетних формул, ситуативно-тематичних груп етикетних виразів, форм і моделей мовленнєвого етикету приділяють увагу в своїх роботах Л.О. Введенська, Л.Г. Павлова, З.С. Смелкова, В.М. Шеломенцев, Н.Д. Десяєва, Т.О. Лебедєва, Л.В. Ассуїрова, О.М. Миронюк, В.М. Литовченко, А.О. Акішина, Н.І.Формановська, В.Є. Гольдін, С.Я. Єрмоленко, С.В. Шевчук.

Розробляються окремі аспекти проблеми педагогічних умов формування професійного мовленнєвого етикету в студентів ВНЗ інженерно-педагогічного профілю: характеристика професійних якостей інженера-педагога (Е.Ф. Зеср, Г.А. Карпова, Н.Є.Єрганова, О.Т. Маленко), визначення компонентів професійної діяльності інженера-педагога (О.Є. Коваленко, О.К. Белова, Н.О. Брюханова), комунікативна підготовка майбутніх педагогів (В.М. Гриньова, Е.Г. Полатай, А.І. Годлевська, В.В. Полторацька), педагогічні умови формування мовленнєвих навичок у майбутніх педагогів (М.І.Пентилюк, М.А. Богущ, С.І. Пасов, К.М. Плиско, М.С. Вашуленко, С.А. Смірнов).

На сьогодні існують дослідження, в яких розглядаються питання, пов'язані з формуванням мовленнєвих умінь, комунікативних умінь, мовної компетенції, культури мовлення, культури ділового мовлення. Це роботи Л.В. Барановської, Г.Г.Берегової, Л.М. Головатої, В.М. Гриньової, В.С. Коломієць, Н.М. Костриці, О.В. Мартіної, Е.Г. Полатай, Т.П. Рукас, Л.Н. Тоцької, М.Б. Успенського, О.Н.Хорошковської. Поряд з цим А.О. Акішина, Н.І. Формановська, С.В. Шевчук подають завдання та вправи для засвоєння етикетних виразів.

Так, В.В. Полторацька встановлює основні умови ефективного формування комунікативної культури майбутнього вчителя в процесі його професійно-педагогічної підготовки: реалізація педагогічної діагностики культури спілкування майбутніх учителів; забезпечення творчого засвоєння студентами провідних ідей та технологій сучасного професійного спілкування вчителя; організація систематичної творчо-гуманістичної взаємодії викладача і студентів у процесі спільної діяльності [6, с. 21].

В.М. Гриньова визначає такі умови формування педагогічної культури: цілісність, безперервність і системність процесу розвитку педагогічної культури у процесі діяльності; побудова змісту та структури навчально-виховного процесу відповідно до завдань та основних компонентів педагогічної культури; орієнтація педагогічного процесу на суб'єктивну позицію студента як носія загальнолюдських і культурних цінностей; формування позитивної мотивації студентів до навчально-виховного процесу, педагогічної діяльності, педагогічної культури на основі максимальної інтенсифікації учіння студентів; залучення їх до діяльності, яка моделює майбутню професійну діяльність; створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату на заняттях, а також урахування емоційного самопочуття кожного студента; реалізація вимог: провідної ролі соціокультурного контексту, гуманізації, індивідуалізації, активності, спільної діяльності студентів і викладачів, варіативності видів навчальної діяльності на заняттях з предметів педагогічного циклу; виховання потреби у студентів до постійного самовдосконалення (самоосвіти, саморозвитку, самовиховання), формування «Я-концепції» [2, с. 35].

На думку В.Г. Пасинок, успіх процесу формування мовленнєвих умінь студентів нефілологічних спеціальностей забезпечується формуванням особистісного інтересу до феномену мови і мовленнєвої культури; спрямованістю навчальної діяльності на усвідомлення суті й особливостей розвитку педагогічного мовлення; систематизацією необхідних знань; формуванням уміння застосовувати живе слово як інструмент педагогічного впливу; координацією процесів навчання студентів у практичній та ігровій діяльності; моделюванням ситуації для появи мовленнєвих умінь та самореалізації особистісних професійних якостей з одночасним оволодінням навичками їх застосування при зміні ситуацій; усвідомленням і критичним застосуванням теорії та методики мовленнєвої діяльності у педагогічній практиці [5, с. 4].

Рівень сформованості у майбутніх фахівців промислової галузі культури ділового мовлення, за припущенням Т.П. Рукас, має підвищитися за умов добору пропонованого для опрацювання матеріалу з урахуванням частотності використання його в діловому мовленні інженерів; засвоєння студентами цього профілю якомога ширшого набору стандартизованих композиційних структур ділової мови, оволодіння мовними нормами на матеріалі текстів офіційно-ділового стилю та в ситуаціях, наближених до реальних професійно-ділових, які створюються завдяки системі комунікативних вправ, завдань, соціально-рольових ігор [8, с. 3].

На основі аналізу наукової літератури Т.П. Рукас визначає психолінгвістичні та педагогічні засади формування в майбутніх фахівців виробничої сфери культури ділового мовлення: удосконалення умінь і навичок, необхідних для ділового спілкування, має відбуватися в процесі виконання комунікативних вправ і завдань; відпрацювання мовної правильності та мовної майстерності слід проводити паралельно; доцільним є використання діалогу як основного методу вивчення навчальної інформації; застосування соціально-рольових ігор сприяє ефективній парній, груповій, колективній взаємодії тих, хто навчається; забезпечення мотивації опанування майбутніми інженерами культури ділового мовлення досягається шляхом орієнтації виучуваного матеріалу на майбутню професійну діяльність [8, с. 15-16]. Високої мовної культури можна досягти, забезпечивши: ґрунтовне засвоєння індивідом мовних норм; вироблення в нього практичних умінь і навичок найточнішого формулювання думки [8, с. 8].

На думку І.П. Дроздової, формування в російськомовних студентів вищих технічних закладів східного регіону України мовної і мовленнєвої компетенції відбуватиметься

ефективніше, якщо зміст мовних знань підпорядковуватиметься формуванню (корекції) й удосконаленню вмінь усного і писемного мовлення. При цьому теоретичний матеріал має презентуватися блоками (з урахуванням спільного і відмінного в російській та українській мовах), а практичні вправи будуть відповідати усім видам мовленнєвої діяльності та задовольняти професійні потреби студентів [3, с. 2].

Таким чином, дослідники підкреслюють провідну роль позитивної мотивації при оволодінні мовними навичками, яка досягається за рахунок добору відповідного дидактичного матеріалу, усвідомлення тими, хто навчається, суті процесу мовлення, готовності до практичної роботи з відпрацювання й закріплення набутих умінь. Але наразі дослідники не визначають педагогічних умов формування професійного мовленнєвого етикету при вивченні дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення педагогічних умов формування професійного мовленнєвого етикету майбутніх інженерів-педагогів при вивченні дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу типових завдань діяльності та змісту вмінь інженера-педагога нами запропоновано поняття «Професійний мовленнєвий етикет інженера-педагога», модель якого представлено на рис.

Професійний мовленнєвий етикет інженера-педагога – це система формул спілкування, стійких висловів, які використовуються у ситуаціях професійної комунікації. Володіння професійним мовленнєвим етикетом інженера-педагога передбачає використання загальних та професійних мовленнєвих умінь. При цьому загальні мовленнєві уміння – це володіння мовними засобами, дотримання мовленнєвих норм, уміння будувати тексти різного призначення (як письмові, так й усні) з урахуванням їхніх особливостей, уникання мовних штамтів; логічне, чітке формулювання висловлювань, використання шляхів удосконалення власного мовлення; володіння мовленнєвим етикетом.

Професійні мовленнєві уміння, крім застосування загальних мовленнєвих умінь, передбачають володіння професійною лексикою, термінологією, різними формами писемного та усного професійного мовлення; уміння створювати тексти, що використовуються у ситуаціях професійної комунікації; використання галузевої термінології, спеціальної фразеології, стійких висловів, які відповідають соціально значимим ситуаціям професійної комунікації; здійснювати аналіз ефективності професійної комунікації; удосконалення власного професійного мовлення; добір найдоцільніших у професійному спілкуванні мовленнєвих моделей.

Використання професійного мовленнєвого етикету інженера-педагога дозволяє планомірно будувати різні етапи комунікативних процесів, урізноманітнювати й увиразнювати власне мовлення; здійснювати педагогічне спілкування на основі знань про закономірності спілкування й способи управління індивідом та групою; доцільно використовувати у своїй діяльності професійну лексику; складати документи різного призначення; формувати зміст професійної освіти; проектувати технології навчання; конструювати навчально-змістовні матеріали; здійснювати контроль, самоаналіз та саморегуляцію у навчанні.

Створення педагогічних умов формування професійного мовленнєвого етикету майбутніх інженерів-педагогів передбачає мотивацію майбутніх інженерів-педагогів до вивчення мовленнєвого етикету, формування позитивного ставлення до діяльності,

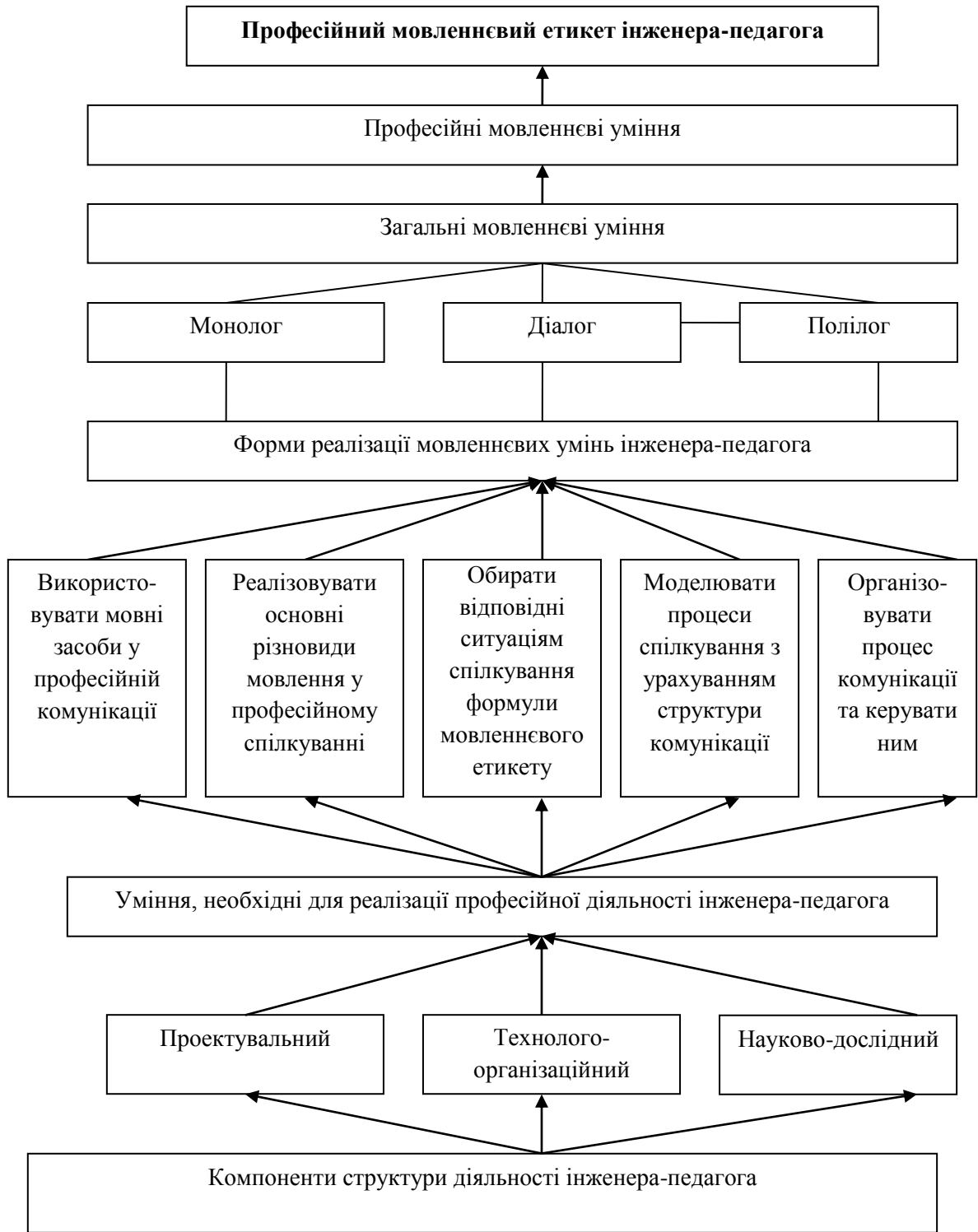

Рис. Модель поняття «Професійний мовленнєвий етикет інженера-педагога»

розвиток пізнавальної активності, усвідомлення особистісного смислу навчання професійному мовленнєвому етикету, здійснення індивідуального підходу в навчанні; поєднання групових та індивідуальних форм роботи.

Важливу роль в процесі ефективного формування навичок професійного мовленнєвого етикету інженера-педагога відіграють наявність позитивної мотивації діяльності; зацікавленість особистості питаннями мови і мовної культури; систематизація набутих знань; використання різноманітних вправ, що моделюють ситуації спілкування на різних рівнях (студентська група, керівник – підлеглий, старший за віком – молодший, спілкування на виробництві та ін.); відповідність характеру дидактичного матеріалу, пропонованого для опрацювання, спеціальності, яку набувають студенти; створення ситуацій, наближених до реальних, за допомогою добору мовного матеріалу, що використовується в мовленні фахівців відповідного профілю, системи комунікативних вправ, завдань, рольових ігор, навчального діалогу.

Можливості для формування професійного мовленнєвого етикету і його основних категорій у процесі підготовки спеціалістів інженерно-педагогічного профілю надає курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)», який має на меті «формування комунікативної компетентності студентів; набуття комунікативного досвіду, що сприяє розвитку креативних здібностей студентів та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності як визначальні для формування професійної майстерності та конкурентоздатності сучасного фахівця; вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння лексики і термінології свого фаху, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників» [7, с.3].

Наведемо приблизний перелік видів робіт, які доцільно використовувати для формування професійного мовленнєвого етикету майбутніх інженерів-педагогів під час вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»: моделювання ситуацій спілкування; рольові ігри; тестування; аналіз власної роботи і роботи товаришів під час виконання вправ; виконання вправ, що передбачають редагування текстів, аналіз готових текстів та створення нових; підготовку рефератів; складання опорних конспектів з тем; складання планів статей, параграфів; складання структурно-логічних схем за матеріалом розділів підручників; складання професійних словників; формулювання питань по темі; розгорнутих відповіді на питання, переклад фахових текстів, редагування текстів офіційно-ділового та наукового стилів.

1. Завдання для формування умінь використовувати мовні засоби у професійній комунікації

- 1.1. Редагування текстів наукового та офіційно-ділового стилів.
- 1.2. Переклад фахових текстів українською та російською мовою.
- 1.3. Тести для перевірки практичних умінь використовувати мовні засоби у професійному спілкуванні.
- 1.4. Запитання, що передбачають розгорнуті відповіді:
  1. Яке значення має володіння культурою мови для соціально адаптованої особистості?
  2. Назвіть відомі вам мовні норми.
  3. Яким чином мовні норми пов'язані з культурою мови?

4. Що таке, на вашу думку, мова?
5. Як співвідносяться поняття „мова”, „мовлення”, „мовна комунікація”?
6. Яким чином культура мовлення пов'язана з етикетом і мовленнєвим етикетом?
7. Назвіть ситуації використання етикетних виразів у діловому і приватному спілкуванні.
8. Які вирази використовуються для встановлення контакту, привітання, знайомства, прощання, вираження співчуття, розради, компліменту, зауваження?
9. Чи впливає тривалість знайомства співрозмовників на використання етикетних одиниць?
10. Чи впливає емоційність спілкування на вибір етикетних виразів?
11. Охарактеризуйте поняття мовна компетенція інженера-педагога.
12. Яким вимогам має відповідати мова як засіб комунікації?
13. Як співвідносяться поняття мовна компетенція і комунікативна компетенція?
14. Назвіть уміння, що складають основу комунікативної компетенції.

2. Завдання для формування умінь реалізовувати основні різновиди мовлення у професійному спілкуванні.

При виконанні завдань цієї групи велике значення має логічність і послідовність викладу, дотримання правил і норм літературної мови, доречне використання термінології, словосполучень, властивих певній галузі науки, техніки, освіти. Крім того, виконання такого типу робіт сприяє розвитку навичок формулювання власних висловлювань, формуванню навичок роботи з довідковою літературою, аналізу та систематизації категорій професійного мовлення, дозволяє визначити рівень засвоєння матеріалу тим, хто виконує таке завдання, оскільки воно вимагає точності, чіткості, коректності, однозначності формулювань; потребує умінь аналізу текстів (як усних, так і писемних), формулювання висловлювань, логічності мислення, передбачає формування сукупності опорних понять системи професійного спілкування, а також збагачення словникового складу студентів професійною лексикою та розвиток навичок використання термінології у ситуаціях професійного спілкування.

- 2.1. Підготовка рефератів на тему «Основи культури української мови».
- 2.2. Підготовка доповіді та виступ перед групою.
- 2.3. Складання опорних конспектів з тем «Спілкування як інструмент професійної діяльності» та «Культура усного фахового спілкування».
- 2.4. Складання планів статей, параграфів.
- 2.5. Складання структурно-логічних схем за матеріалом розділів підручників.
- 2.6. Складання професійних словників.
- 2.7. Формулювання питань з тем «Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні», «Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації», «Етикет службового листування».

3. Завдання для формування умінь обрати відповідні ситуаціям спілкування формули мовленнєвого етикету

3.1. *Визначте, до яких етикетних ситуацій належать подані мовні формули та які з них доречно використовувати в офіційному спілкуванні.*

3.2. *Ознайомтеся з різними варіантами вітання, прощання, поздоровлення, співчуття, схвалення, заперечення. Яке додаткове емоційне навантаження вони можуть нести? У яких ситуаціях доцільно їх використовувати?*

3.3. Прочитайте текст листа-повідомлення, гарантійного листа, супровідного листа та листа-підтвердження, назвіть композиційні частини, визначте, які типові мовні звороти тут використано.

3.4. Визначте композиційні частини різних типів листів. Які етикетні вирази у них використано? Проаналізуйте доречність їх використання.

3.5. Виправте помилки у наведеному тексті. Складіть власні діалоги, що моделюють спілкування у ситуації знайомства, звернення до незнайомої людини, прощання.

3.6. Наведіть синонімічні висловлювання і поясніть різницю в уживанні: *дозвольте відрекомендуватися*; *моє шанування*; *пробачте*; *на моє переконання*.

4. Завдання для формування умінь моделювати процеси спілкування з урахуванням структури комунікації

4.1. Змодельуйте ситуацію, використовуючи відповідні одиниці мовленнєвого етикету. Поясніть можливі варіанти вживання етикетних виразів: керівник незадоволений вчинком підлеглого; викладач пропонує учневі підготувати виступ, а той не погоджується; куратор пропонує групі взяти участь у прибиранні території; студент запізнився на заняття і хоче зайти до аудиторії; учасник наради не погоджується з думкою, яку було висловлено; у навчальній групі з'являється новий студент; працівник вперше приходить на нове місце роботи.

4.2. Змодельуйте ситуацію зустрічі й відтворіть відповідні короткі діалоги: з близьким другом; з незнайомою людиною, до якої необхідно звернутися у справі;

4.3. Змодельуйте ситуації телефонного спілкування, складіть діалоги: з пропозицією щодо спільної діяльності; з метою з'ясувати, чи доставлено листа; щодо вакансії.

4.4. Складіть листа з метою: з'ясувати можливість проходження групою студентів виробничої практики на підприємстві; висловити подяку за плідну співпрацю; привітати колектив підприємства, з яким Ви співпрацюєте протягом тривалого часу, з річницею заснування; привітати колектив ПТЗО з професійним святом (Днем автомобіліста і шляховика, Днем металурга, Днем машинобудівника, днем енергетика); з проханням направити кращих випускників на роботу в своє підприємство; до свого знайомого з проханням надіслати книгу.

5. Завдання для формування умінь організувати процес комунікації та керувати ним

5.1. Виконання вправ на підготовлену комунікацію

Кожен студент обирає конфліктну ситуацію з професійної діяльності чи приватного життя, яка потребує індивідуальної розмови, і розробляє орієнтовний зміст бесіди, яку демонструє, обравши партнером свого колегу. Аналізуються: доречність та ефективність використання етикетних одиниць, дотримання правил спілкування.

5.2. Здійснення індивідуальної бесіди як спонтанної взаємодії

Учасники отримують завдання: при мінімальній підготовці здійснити індивідуальну бесіду, мета якої – організація взаємодії з різними суб'єктами комунікативного процесу з метою встановлення контакту та пошуку шляхів спільного розв'язання проблеми.

5.3. Завдання для самооцінки та оцінки роботи під час виконання вправ.

При аналізі власної роботи і роботи одногрупників розглядаються хід виконання вправ на занятті та робота протягом вивчення курсу з точки зору професійного і приватного спілкування. Учасники оцінюють процес спілкування з точки зору легкості або складності входу в контакт, виходу з контакту, побудови процесу спілкування як

безпосереднього, так і опосередкованого (телефонна розмова, листування), спілкування з однією людиною або групою осіб. Загальний висновок має стимулювати студентів до активної роботи в напрямку розвитку комунікативності.

Висновки. Формування професійного мовленнєвого етикету інженера-педагога буде ефективним за таких умов: точне формулювання теми заняття; однозначне визначення об'єкта, предмета, мети, завдання роботи; логічне поєднання під час роботи на заняттях усних та писемних форм контролю знань студентів; контролю під час перевірки студентських робіт за дотриманням логічності, послідовності, обґрунтованості відповіді; аналізу відповіді студентів з точки зору логічності, послідовності, обґрунтованості подачі матеріалу, залучення студентів до самооцінювання; чіткого виділення етапів спілкування, контролю за відповідністю використаних етикетних одиниць етапу професійного спілкування та ситуації спілкування; виділенню логічних етапів розкриття змісту понять, подачі матеріалу; урізноманітнення використовуваних етикетних одиниць в однотипних ситуаціях професійного спілкування; аналізу доречності, точності, чіткості власних висловлювань та висловлювань студентів з огляду на мету та ситуацію спілкування; використання різноманітних стратегій мовного спілкування та конструкцій власних висловлювань; дотримання відповідності обраної стратегії комунікації та використаних етикетних одиниць тональності спілкування, позиціям співрозмовників у процесі комунікації; залучення студентів до свідомого використання етикетних одиниць під час діалогу з викладачем, з іншими студентами.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує повною мірою питання формування професійного мовленнєвого етикету майбутніх інженерів-педагогів. Подальший науковий пошук може бути пов'язаний із визначенням та створенням педагогічних умов формування професійного мовленнєвого етикету для кожного напрямку підготовки інженерів-педагогів.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. / Н.П. Волкова. – К.: Академія, 2006. – 256 с.
2. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В.М. Гриньова; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2001. – 45 с.
3. Дроздова І.П. Формування мовної компетенції у студентів технічних спеціальностей вищих навчальних закладів Східної України (На матеріалі курсу ділової української мови) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / І. П. Дроздова ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2001. – 20 с.
4. Коваленко О.Е. Методичні основи технології навчання / О.Е. Коваленко. – Х.: Основа, 1996. – 184 с.
5. Пасинок В.Г. Теоретичні основи формування професійних мовленнєвих умінь у майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В.Г. Пасинок; НПУ ім. Драгоманова. – К., 2002. – 40 с.
6. Полторацька В.В. Формування комунікативної культури майбутнього вчителя у процесі його професійно-педагогічної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / В.В. Полторацька; ХДПУ ім. Сковороди. – Х., 1997. – 24 с.

7. Програма курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра медичного та ветеринарно-медичного спрямувань) [Електрон. ресурс] / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 14 с. – Режим доступу: [http:// osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6122](http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6122).
8. Рукас Т.П. Формування культури ділового мовлення у майбутніх інженерів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Т.П. Рукас; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 1999. – 19 с.
9. Шевчук С.В. Ділове мовлення: Модульний курс: підручник / С.В. Шевчук. – К.: Літера ЛТД, 2003.– 448 с.

Сукачова Г.П.

Формування професійного мовленнєвого етикету інженера-педагога при вивченні дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

У статті розглянуто поняття «професійний мовленнєвий етикет інженера-педагога», визначено можливості дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для створення педагогічних умов формування професійного мовленнєвого етикету в процесі підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Ключові слова: інженер-педагог, професійний мовленнєвий етикет, педагогічні умови, українська мова (за професійним спрямуванням), педагогічні умови, професійна комунікація, культура мовлення, мовленнєві уміння.

Сукачева А.П.

Формирование профессионального речевого этикета инженера-педагога при изучении дисциплины «Украинский язык (профессиональной направленности)»

В статье рассмотрено понятие «профессиональный речевой этикет инженера-педагога», определены возможности дисциплины «Украинский язык (профессиональной направленности)» для создания педагогических условий формирования профессионального речевого этикета в процессе подготовки будущих инженеров-педагогов.

Ключевые слова: инженер-педагог, профессиональный речевой этикет, педагогические условия, украинский язык (профессиональной направленности), педагогические условия, профессиональная коммуникация, культура речи, речевые умения.

G. Sukachova

Formation of Teacher- Engineer's Professional Speech Etiquette While Studying the Discipline "Professionally Oriented Ukrainian Language"

The article considers the concept «professional speech etiquette for a teacher-engineer, the potential of the discipline «Professionally Oriented Ukrainian Language» is defined for creating pedagogical conditions of forming professional speech etiquette in the process of training future teacher-engineers.

Key words: teacher-engineer, professional speech etiquette, pedagogical conditions, Ukrainian language (for professional purposes), professional communication, speech culture, speech skills.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2010 р.

